

Boek: Kleuters en leren
Auteur: Esther Gheysens
Uitgeverij: Lannoo Campus

Er is veel onderzoek gedaan naar hoe leerlingen maximaal kunnen leren. De Vlaams auteur Esther Gheysens heeft in het boek 'Kleuters en leren' expliciet uiteen gezet hoe kleuters leren. Op deze manier kan goed en effectief onderwijs nog beter worden afgestemd op de ontwikkelingsbehoeften van kleuters.

Deel 1: De start van leren

Kinderen observeren volwassenen en bootsen het gedrag na. Een kind roert bijvoorbeeld in een pannetje omdat het ook de volwassene heeft zien koken. Toch kan niet alles worden aangeleerd door na te bootsen. Wanneer een leerkracht duidelijke instructies geeft en een stappenplan aanbiedt terwijl die de actie uitvoert, zal een kleuter het veel eerder onder de knie hebben.

Een kennisrijk curriculum bij kleuters is cruciaal om sociale ongelijkheid te verminderen. Dit betekent dat er sprake moet zijn van een samenhangend, doordacht plan dat systematisch essentiële kennis en vaardigheden opbouwt. Het zorgt tevens voor een rijke woordenschat, hetgeen de taalbasis verstevigt. Daarnaast is een kennisrijk curriculum cruciaal om later te kunnen (begrijpend) lezen. Een kennisrijk thema kies je niet zomaar omdat het 'leuk' is. Wat wil je dat kinderen er van kunnen leren? Het moet toegang geven tot inhoud die ze anders niet vanzelf zouden verwerven. Het moet compenserend zijn en de wereld in de klas brengen. Essentieel hierbij is dat kennis en vaardigheden ook herhaald worden.

Deel 2: Effectief lesgeven aan kleuters

Het geven van een heldere uitleg, instructie en voorstellen, geven kleuters mogelijkheden om creatief te zijn. Door eerst een stevige basis te bieden via modellen en voorbeelden, kunnen kleuters variëren, combineren en experimenteren. Creativiteit bloeit pas als er voldoende kennis en vaardigheden beschikbaar zijn.

Het EDI model biedt kleuterleerkrachten een krachtige methodiek om leerprocessen te structureren en te versterken. Door duidelijke leerdoelen, begeleide oefeningen en actieve betrokkenheid te combineren, helpt EDI kleuters een stevige basis te ontwikkelen voor hun verdere schoolcarrière. Ook al is EDI een gestructureerde aanpak, dit betekent niet dat kleuters enkel stilzitten en luisteren. Ze leren het beste via actieve speelse ervaringen. Daarom moet EDI in de kleuterklas aansluiten bij de interesses van kinderen, veel beweging en interactie bevatten (bijvoorbeeld klapspelletjes om ritme en tellen te oefenen) en ruimte laten voor ontdekkend leren binnen de instructiemomenten.

Ook het hebben van positieve verwachtingen leidt tot betere prestaties. Het versterkt het zelfvertrouwen van kleuters.

Deel 3: Zinvol differentiëren

Ook bij kleuters is het van belang om te differentiëren. Zo bereik je het grootst mogelijke leerrendement bij elke leerling. Je biedt niet voor iedereen hetzelfde aan, maar je maakt

bewuste keuzes in instructie, begeleiding en activiteiten, zodat het leren is afgestemd op wat een kind nodig heeft om te blijven groeien.

Keuzevrijheid en inspraak van kinderen leiden tot meer betrokkenheid en minder probleemgedrag. Daarnaast versterkt het ook het zelfvertrouwen en de emotionele veiligheid van kleuters. De rol van de leerkracht blijft essentieel. Die creëert de context waarin zinvolle keuzes mogelijk zijn en bewaakt een veilige structuur waarin elk kind tot participatie kan komen.

Deel 4: Randvoorwaarden voor kleuterdidactiek

Klasmanagement is cruciaal. Voorspelbaarheid en structuur zijn belangrijke voorwaarden om tot betrokken spel en gerichte activiteiten te komen. Daarnaast is het ook van groot belang dat je investeert in een goede leerkracht-leerlingrelatie. Wanneer een kleuter zich veilig voelt bij de leerkracht, ontstaat er ruimte voor groei, nieuwsgierigheid en welbevinden. Moeilijk gedrag bij kleuters is vaak een signaal van een gevoel van onveiligheid, vermoeidheid of overprikkeling. Door gedrag te benaderen vanuit empathie en met duidelijke grenzen, wordt een veilige omgeving gecreëerd waarin kleuters kunnen groeien.

Deel 5: Sterk kleuteronderwijs waarmaken als team

Zelfbewustzijn vormt het hart van professioneel leraarschap. Het uit zich op drie vlakken; vakinhoudelijk, didactisch en pedagogisch. Krachtig onderwijs ontstaat wanneer de leerkracht weet *wat* aan te brengen, *hoe* dit gebeurt en voor *wie*.

Sterk kleuteronderwijs bouwt op samenwerking tussen leerkrachten onderling, externen en ook ouders. Onderwijs is een gezamenlijke opdracht. Wanneer de krachten worden gebundeld, groeit niet alleen het kind maar ook het team. Samenwerking is geen extraatje, maar een essentiële hefboom voor kwaliteit en inclusie.

Conclusie

Het boek 'Kleuters en leren' is een krachtige aanvulling op de huidige literatuur. Juist omdat het sterk theoretisch onderbouwd is en zich specifiek op het jonge kind richt, geeft dit veel handvatten. Na ieder deel is een zelfreflectie opgenomen. Dit is een vragenlijst die je kunt invullen om aan te geven in hoeverre je als professioneel als op de goede weg bent. Ook maakt dit inzichtelijk waar de verbeterpunten liggen.

In het boek zijn ook blokjes met 'waarheid of misverstand' opgenomen. Hierin staat een stelling die betrekking heeft op het onderwerp, waarna wordt toegelicht of dit wel of niet klopt. Dit zijn interessante eye openers.

In het boek wordt veel uitgelegd over het belang van en de manier waarop je een goede instructie geeft. Wat ik echter mis, is een stukje uitleg over het belang van het inzetten van een kleine kring en hoe je dit organiseert. Het aansluiten bij de zone van naaste ontwikkeling kan in mijn optiek immers alleen in kleine groepen of individueel plaatsvinden. In de praktijk merk ik dat leerkrachten hier vaak mee worstelen. Wellicht vormt dit een mooie aanvulling wanneer het boek een tweede druk zal krijgen. Het is immers een goed en praktisch boek, dus de vraag is wat mij betreft niet of er een tweede druk komt, maar vooral wanneer.